Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

18 päivänä toukokuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö — Immateriaalioikeudet — Asetus (EY) N:o 207/2009 — EU-tavaramerkki — 97 artiklan 1 kohta — Kansainvälinen toimivalta — Tavaramerkin loukkauskanne sellaista yritystä vastaan, jonka kotipaikka on kolmannessa valtiossa — Alatytäryhtiö, jonka kotipaikka on asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltion alueella — Liikkeen käsite

Asiassa C-617/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberlandesgericht Düsseldorf (Düsseldorfin ylempi alueellinen tuomioistuin, Saksa) on esittänyt 16.11.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.11.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Hummel Holding A/S

vastaan

Nike Inc. ja

Nike Retail BV,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Prechal, A. Rosas, C. Toader ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: E. Tanchev,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.10.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Hummel Holding A/S, edustajanaan T. Bösling, Rechtsanwalt,

— Nike Retail BV ja Nike Inc., edustajinaan B. Führmeyer ja F. Klein, Rechtsanwälte,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan A. Collabolletta, avvocato dello Stato,

— Euroopan komissio, asiamiehinään J. Samnadda, T. Scharf ja M. Wilderspin,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

kuultuaan julkisasiamiehen 12.1.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionin tavaramerkistä 26.2.2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009 (EUVL 2009, L 78, s. 1) 97 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa ovat vastakkain Hummel Holding A/S ja Nike Inc. ja tämän tytäryhtiö Nike Retail BV, ja jossa on kyse siitä, että Nike Inc:n ja Nike Retail BV:n väitetään loukanneen Hummel Holdingin kansainvälistä tavaramerkkiä, joka on voimassa Euroopan unionissa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus (EY) N:o 44/2001

3 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) johdanto-osan 11–13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. – –

(12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.

(13) Vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimusten osalta heikompaa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät.”

4 Tämän asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

5 Mainitun asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, kunkin jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti, jollei 22 ja 23 artiklan säännöksistä muuta johdu.”

Asetus N:o 207/2009

6 Asetusta N:o 207/2009 muutettiin 16.12.2015 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 2015/2424 (EUVL 2015, L341, s. 21), joka tuli voimaan 23.3.2016. Kun kuitenkin otetaan huomioon pääasian tosiseikkojen tapahtumahetki, nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö tutkitaan asetuksen N:o 207/2009 perusteella, sellainen kuin se oli voimassa ennen tätä muutosta.

7 Asetuksen N:o 207/2009 johdanto-osan 15–17 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(15) Jäsenvaltioiden olisi [EU-]tavaramerkkien suojan vahvistamiseksi, kansallisen järjestelmänsä huomioon ottaen nimettävä mahdollisimman rajallinen määrä ensimmäisen ja toisen oikeusasteen tuomioistuimia, joilla on toimivalta [EU-]tavaramerkin loukkausta ja voimassaoloa koskevissa asioissa.

(16) On välttämätöntä, että [EU-]tavaramerkin voimassaoloa ja loukkausta koskevien päätösten oikeusvaikutus ulottuu koko [unioniin], sillä tämä on ainoa keino välttää tuomioistuinten ja [Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO)] keskenään ristiriitaiset päätökset ja niiden vaikutukset [EU-]tavaramerkkien yhtenäiseen luonteeseen. [Asetuksen N:o 44/2001] sääntöjä olisi sovellettava kaikkiin [EU-]tavaramerkkiin liittyviin riita-asioihin, jollei tässä asetuksessa toisin säädetä.

(17) Olisi ehkäistävä keskenään ristiriitaisten tuomioiden syntyminen riita-asioissa, joissa on samat osapuolet ja joissa perusteena ovat samat, [EU-]tavaramerkkiä ja rinnakkaisia kansallisia tavaramerkkejä koskevat kysymykset. Sen vuoksi, jos oikeudellisiin toimenpiteisiin turvaudutaan samassa jäsenvaltiossa, tämän tavoitteen saavuttamiseksi on noudatettava kansallisia menettelysääntöjä, joihin tämä asetus ei vaikuta, mutta jos oikeudellisiin toimenpiteisiin ryhdytään eri jäsenvaltioissa, asetuksen [N:o 44/2001] määräyksiin perustuvat säännökset riita-asian vireilläolosta ja asiain yhtymisestä, näyttävät tarkoituksenmukaisilta.”

8 Tämän asetuksen 94 artikla, jonka otsikko on ”Asetuksen (EY) N:o 44/2001 soveltaminen”, on osa asetuksen X osastoa, joka sisältää säännökset, jotka koskevat toimivaltaa ja menettelyä EU-tavaramerkkejä koskevissa oikeudellisissa toimenpiteissä. Tässä artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei tässä asetuksessa toisin säädetä, [EU-]tavaramerkkiä koskeviin menettelyihin ja [EU-]tavaramerkkiä koskeviin hakemuksiin sekä [EU-]tavaramerkkien tai kansallisten tavaramerkkien perusteella käytäviin, samanaikaisia tai toisiaan seuraavia kanteita koskeviin menettelyihin sovelletaan asetusta [N:o 44/2001].

2. Jäljempänä 96 artiklassa tarkoitetuista kanteista ja vaatimuksista johtuvien menettelyjen osalta:

a) ei sovelleta asetuksen [N:o 44/2001] 2 artiklaa, 4 artiklaa, 5 artiklan 1, 3, 4 ja 5 kohtaa ja 31 artiklaa;

b) sovelletaan asetuksen [N:o 44/2001] 23 ja 24 artiklaa tämän asetuksen 97 artiklan 4 kohdassa säädetyissä rajoissa;

c) asetuksen [N:o 44/2001] II luvun säännöksiä, joita sovelletaan henkilöihin, joilla on kotipaikka jäsenvaltiossa, sovelletaan myös henkilöihin, joilla ei ole kotipaikkaa jäsenvaltiossa, mutta joilla on siellä liike. ”

9 Asetuksen 95 artiklan, jonka otsikko on ”[EU-]tavaramerkkejä käsittelevät tuomioistuimet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot nimeävät alueellaan mahdollisimman rajoitetun määrän kansallisia ensimmäisen ja toisen oikeusasteen tuomioistuimia, jäljempänä ’[EU]-tavaramerkkejä käsittelevät tuomioistuimet’, joiden tehtävänä on hoitaa niille tällä asetuksella osoitetut tehtävät.”

10 Saman asetuksen 96 artiklassa, jonka otsikko on ”Loukkausta ja voimassaoloa koskeva toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”[EU]-tavaramerkkejä käsittelevillä tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta:

a) kaikissa loukkauskanteissa ja – jos kansallinen laki ne sallii – [EU]-tavaramerkin loukkauksen uhkaa koskevissa kanteissa;

– –”

11 Asetuksen N:o 207/2009 97 artiklassa, jonka otsikko on ”Kansainvälinen toimivalta”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei tämän asetuksen säännöksistä sekä 94 artiklan nojalla sovellettavista asetuksen [N:o 44/2001] säännöksistä muuta johdu, 96 artiklassa tarkoitetuista kanteista ja vaatimuksista johtuvat menettelyt käydään sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka tai, jos tällä ei ole kotipaikkaa jossakin jäsenvaltiossa, sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa tällä on liike.

2. Jos vastaajalla ei ole kotipaikkaa eikä liikettä jäsenvaltion alueella, nämä menettelyt käydään sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella kantajalla on kotipaikka tai, jos tällä ei ole kotipaikkaa jossakin jäsenvaltiossa, sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jossa tällä on liike.

3. Jollei vastaajalla eikä kantajalla ole tällaista kotipaikkaa tai liikettä, nämä menettelyt käydään sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella [EUIPOn] kotipaikka sijaitsee.

– –

5. Edellä 96 artiklassa tarkoitetuista kanteista ja vaatimuksista johtuvat menettelyt, lukuun ottamatta vahvistuskanteita, jotka koskevat sitä, että [EU]tavaramerkin loukkausta ei ole tapahtunut, voidaan myös käydä sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, jonka alueella loukkaustoimi on tapahtunut tai jonka alueella 9 artiklan 3 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettu toimi on tapahtunut.”

12 Kyseisen asetuksen 98 artiklan, jonka otsikko on ”Toimivallan laajuus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”[EU-]tavaramerkkejä käsittelevä tuomioistuin, jonka toimivalta perustuu 97 artiklan 1–4 kohtaan, on toimivaltainen tekemään ratkaisun:

a) jäsenvaltion alueella tapahtuneen loukkaustoimen tai uhanneen loukkaustoimen osalta;

– – ”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

13 Hummel Holding on Tanskaan sijoittautunut yritys, joka valmistaa urheilutarvikkeita, urheiluvaatteita ja vapaa-ajan vaatteita sekä urheilukenkiä ja vapaa-ajan kenkiä. Se on kansainväliseksi tavaramerkiksi numerolla 943057 rekisteröidyn kuviomerkin haltija, ja tämä kuviomerkki on voimassa unionissa sellaisten tavaroiden osalta, jotka kuuluvat tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröimistä varten koskevaan, 15.6.1957 tehtyyn Nizzan sopimukseen, sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna, pohjautuvan luokituksen luokkaan 25 ja jotka vastaavat seuraavaa kuvausta: ”Vaatteet, jalkineet, päähineet”.

14 Nike, jonka kotipaikka on Yhdysvalloissa, on maailmanlaajuisesti urheilutarvikkeita markkinoivan Nike-konsernin ylin konserniyhtiö. Nike Retail, jonka kotipaikka on Alankomaissa, kuuluu myös tähän konserniin. Viimeksi mainittu ylläpitää internetsivustoa, jolla Nike-tuotteita mainostetaan ja tarjotaan muun muassa Saksassa. Tällä internetsivustolla tapahtuvan verkkomyynnin lisäksi Niken tuotteita myydään Saksassa itsenäisille jälleenmyyjille, jotka tilaavat tuotteet Nike Retaililta. Nike-konserniin kuuluvat yhtiöt eivät suoraan ylläpidä tukkuliikkeitä tai vähittäismyyntiliikkeitä Saksassa.

15 Nike Deutschland GmbH, jonka kotipaikka on Frankfurt am Main (Saksa) ja joka ei ole asianosaisena pääasian oikeudenkäynnissä, on Oberlandesgericht Düsseldorfin (Düsseldorfin ylempi alueellinen tuomioistuin, Saksa) mukaan Nike Retailin tytäryhtiö. Nike Deutschlandilla ei ole omaa internetsivustoa eikä se välitä kauppatavaraa loppukuluttajille eikä jälleenmyyjille. Sitä vastoin se neuvottelee sopimuksia jälleenmyyjien ja Nike Retailin välillä ja tukee viimeksi mainittua yhtiötä mainostamisessa ja sopimusten täyttämisessä. Nike Deutschland vastaa myös myynnin jälkeisestä palvelusta loppukuluttajille.

16 Hummel Holding katsoo, että tietyt Niken tuotteet, erityisesti koripalloshortsit, loukkaavat tämän tuomion 13 kohdassa tarkoitettua tavaramerkkiä, ja väittää, että suurin osa loukkauksista on tapahtunut Saksassa. Se nosti Nikea ja Nike Retailia vastaan kanteen Landgericht Düsseldorfissa (Düsseldorfin alueellinen tuomioistuin, Saksa), joka katsoi olevansa toimivaltainen sillä perusteella, että Nike Deutschland oli Niken liike, ja hylkäsi kanteen asiakysymyksen osalta. Hummel Holding valitti kyseisestä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

17 Hummel Holding vaatii, että näiden tuotteiden maahantuonti ja maastavienti, mainostus, tarjoaminen ja liikkeelle laskeminen itse tai toisen välityksellä kielletään yhtäältä Euroopan unionissa (toissijaisesti Saksan liittotasavallassa) Niken osalta ja toisaalta Saksan liittotasavallassa Nike Retailin osalta.

18 Nike ja Nike Retail ovat väittäneet, että saksalaisilla tuomioistuimilla ei ole kansainvälistä toimivaltaa.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että saksalaisten tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta tutkia kanne, joka koskee koko unionia ja joka on nostettu Nike-konsernin yhtiöitä vastaan, voi perustua ainoastaan asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohtaan. Se toteaa kuitenkin, että tässä säännöksessä tarkoitetun liikkeen käsitteen laajuus itsenäisten tytäryhtiöiden ja alatytäryhtiöiden tapauksessa on ristiriitainen eikä unionin tuomioistuin ole selventänyt sitä.

20 Tässä tilanteessa Oberlandesgericht Düsseldorf on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Missä olosuhteissa oikeudellisesti itsenäistä, Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautunutta sellaisen yrityksen alatytäryhtiötä, jolla itsellään ei ole kotipaikkaa unionissa, on pidettävä [asetuksen N:o 207/2009] 97 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna yrityksen ’liikkeenä’?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että oikeudellisesti itsenäistä, jäsenvaltioon sijoittautunutta sellaisen emoyhtiön alatytäryhtiötä, jolla itsellään ei ole kotipaikkaa unionissa, on pidettävä kyseisen emoyhtiön tässä säännöksessä tarkoitettuna liikkeenä.

22 On huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhtenäinen soveltaminen että yhdenvertaisuusperiaate edellyttävät, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, jossa ei ole nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen säännöksen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti ottamalla huomioon säännöksen sanamuodon lisäksi säännöksen asiayhteys

ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä (ks. mm. tuomio 18.1.1984, Ekro, 327/82, EU:C:1984:11, 11 kohta; tuomio 3.9.2014, Deckmyn ja Vrijheidsfonds, C-201/13, EU:C:2014:2132, 14 kohta ja tuomio 16.7.2015, Abcur, C-544/13 ja C-545/13, EU:C:2015:481, 45 kohta).

23 Asia on näin asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun liikkeen käsitteen osalta, koska tätä käsitettä ei ole määritelty kyseisessä asetuksessa eikä asetuksessa viitata lainkaan kansallisiin oikeusjärjestyksiin käsitteen määrittelemiseksi.

24 Aluksi on todettava, että asetuksessa N:o 207/2009 säädetään, tietyin siinä nimenomaisesti mainituin poikkeuksin, asetuksen N:o 44/2001 säännösten soveltamisesta EU-tavaramerkkiä koskeviin menettelyihin ja tällaisia tavaramerkkejä koskeviin hakemuksiin, mikä käy nimenomaisesti ilmi asetuksen N:o 207/2009 johdanto-osan 16 perustelukappaleesta ja asetuksen 94 artiklasta ja 97 artiklan 1 kohdasta.

25 Tässä yhteydessä on todettava, että vaikka myös tietyissä asetuksen N:o 44/2001 säännöksissä, kuten sen 5 artiklan 5 alakohdassa ja 18 artiklan 2 kohdassa, viitataan liikkeen (ts. toimipaikan) käsitteeseen niin, että ei voida sulkea pois sitä, että näihin kahteen säännökseen liittyvästä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevät seikat voivat tietyssä määrin olla merkityksellisiä asetuksessa N:o 207/2009 tarkoitetun liikkeen käsitteen tulkitsemiseksi, ei voida kuitenkaan katsoa, että tällä käsitteellä on väistämättä sama ulottuvuus molempien asetusten yhteydessä.

26 On nimittäin niin, että riippumatta siitä, että asetusta N:o 44/2001 sovelletaan lähtökohtaisesti myös EU-tavaramerkkiä koskeviin kanteisiin, kyseisen asetuksen tiettyjen säännösten ja erityisesti sen 4 artiklan ja 5 artiklan 1 alakohdan mukaisten sääntöjen soveltaminen asetuksen N:o 207/2009 96 artiklassa tarkoitetuista kanteista ja vaatimuksista johtuviin menettelyihin on suljettu pois jälkimmäisen asetuksen 94 artiklan 2 kohdan nojalla. Kun otetaan huomioon tämä soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen, asetuksen N:o 207/2009 95 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen EU-tavaramerkkejä käsittelevien tuomioistuinten toimivalta tutkia kyseisen asetuksen 96 artiklassa tarkoitetut kanteet ja vaatimukset perustuu samassa asetuksessa suoraan säädettyihin sääntöihin, joilla on lex specialis -luonne suhteessa asetuksessa N:o 44/2001 säädettyihin sääntöihin (ks. vastaavasti tuomio 5.6.2014, Coty Germany, C-360/12, EU:C:2014:1318, 26 ja 27 kohta).

27 Lisäksi on todettava, että asetuksen N:o 44/2001 ja asetuksen N:o 207/2009 tavoitteet eivät ole samat. Asetuksen N:o 44/2001 tavoitteena on sen johdanto-osan 12 ja 13 perustelukappaleen mukaan vastaajan kotipaikan mukaisen toimivaltaperusteen täydentäminen muilla vaihtoehtoisilla toimivaltaperusteilla tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tai asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai, kun kyse on vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimuksista, heikomman osapuolen suojeleminen hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät.

28 Asetuksen N:o 207/2009 tavoitteena on puolestaan sen johdanto-osan 15–17 perustelukappaleen mukaan vahvistaa EU-tavaramerkkien suojaa ja välttää tuomioistuinten keskenään ristiriitaiset päätökset ja niiden vaikutukset EU-tavaramerkkien yhtenäiseen luonteeseen sillä, että EU-tavaramerkkejä käsittelevien tuomioistuinten päätösten oikeusvaikutus ulottuu koko unioniin.

29 Näin ollen määritettäessä seikkoja, jotka luonnehtivat asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua liikkeen käsitettä, on otettava huomioon tämän tuomion 22 kohdassa mainitun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti paitsi tämän säännöksen sanamuoto, myös sen asiayhteys ja päämäärät.

30 Asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohdassa ei täsmennetä liikkeen käsitettä asetuksen soveltamiseksi. Siitä käy kuitenkin ilmi, että vastaajalla, jolla ei ole kotipaikkaa jäsenvaltion alueella, voi olla siellä yksi tai useampia liikkeitä, minkä perusteella voidaan olettaa, että viimeksi mainitussa tapauksessa asia voidaan saattaa niiden jäsenvaltioiden tuomioistuimiin, joissa nämä liikkeet ovat.

31 Asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan asiayhteydestä on todettava, että tällä säännöksellä taataan kaikkien EU-tavaramerkin loukkausta ja pätevyyttä koskevien oikeusriitojen käsittely unionin alueella sijaitsevassa tuomioistuimessa. Tämän artiklan, joka sisältää useita kansainvälisiä toimivaltaperusteita, l–4 kohdassa luetellaan peräkkäiset edellytykset, joiden perusteella voidaan määrittää jäsenvaltio, jonka tuomioistuimet ovat toimivaltaisia tämän asetuksen 98 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla EU-tavaramerkin tosiasiallisen suojaamisen varmistamiseksi koko unionin alueella.

32 Asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohdassa säädetään ensisijaisesti sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallasta, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka, tai, jos vastaajalla ei ole kotipaikkaa jossakin jäsenvaltiossa, sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallasta, jossa tällä on liike. Vain siinä tapauksessa, että vastaajalla ei ole kotipaikkaa eikä liikettä unionin jäsenvaltion alueella, tämän 97 artiklan 2 kohdassa säädetään toissijaisesti sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallasta, jonka alueella kantajalla on kotipaikka tai liike, ja 3 kohdassa edelliseen nähden toissijaisesti sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallasta, jonka alueella EUIPO:n kotipaikka sijaitsee.

33 Kyseisen artiklan 5 kohdasta on todettava, että siinä annetaan toimivalta erityisesti sen jäsenvaltion tuomioistuimille, jonka alueella loukkaus on tapahtunut tai on vaarassa tapahtua, mutta tällöin kyseisen tuomioistuimen toimivalta on kuitenkin, kuten asetuksen N:o 207/2009 98 artiklasta käy ilmi, rajoitettu sen jäsenvaltion alueeseen, jossa tuomioistuin sijaitsee.

34 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 80 kohdassa, asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohta, jossa säädetään sen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallasta, joiden alueella sijaitsee sellaisen yrityksen liike, jonka kotipaikka ei ole unionin alueella, ei todellakaan muodosta poikkeusta vastaajan kotipaikkaa koskevan toimivallan pääsäännöstä, joka seuraa asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan 1 kohdasta luettuna saman asetuksen johdanto-osan 11 perustelukappaleen valossa, vaan merkitsee ennemminkin pääsäännön täytäntöönpanoa, mikä puoltaa tämän käsitteen laajaa tulkintaa.

35 Tämä toimivaltamääräys on nimittäin ilmaus actor sequitur forum rei -säännöstä, ja sen periaatteellinen luonne selittyy sillä, että se lähtökohtaisesti mahdollistaa vastaajan helpomman puolustautumisen (ks. vastaavasti tuomio 13.7.2000, Group Josi, C-412/98, EU:C:2000:399, 35 kohta ja tuomio 19.2.2002, Besix, C-256/00, EU:C:2002:99, 52 kohta). Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 82 kohdassa, asia on näin silloin, kun osapuolen on puolustauduttava sellaisen valtion tuomioistuimessa, jossa sillä on liike ja jonka siten katsotaan olevan osapuolta lähimpänä.

36 Tällainen tulkinta ei myöskään loukkaa tämän tuomion 28 kohdassa mainittuja EU-tavaramerkkiä koskevan säännöstön tavoitteita, koska asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan nojalla toimivaltaisten EU-tavaramerkkejä käsittelevien tuomioistuinten päätösten oikeusvaikutus ulottuu koko unioniin.

37 Tällainen laaja tulkinta johtaa siihen, että sellaisten aineellisten tunnuspiirteiden, joiden perusteella voidaan helposti todeta asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun liikkeen olemassaolo, on täytyttävä. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, tällainen liikkeen olemassaolo edellyttää näin ollen tosiasiallista ja pysyvää toimipaikkaa, jonka avulla harjoitetaan liiketoimintaa ja josta osoituksena ovat henkilöstö ja aineelliset välineet. Lisäksi tämän liikkeen on esiinnyttävä pysyvästi ulospäin päätoimipaikan jatkeena (ks. vastaavasti tuomio 22.11.1978, Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, 11 kohta; tuomio 18.3.1981, Blanckaert & Willems, 139/80, EU:C:1981:70, 12 kohta; tuomio 19.12.1987, SAR Schotte, 218/86, EU:C:1987:536, 10 kohta ja tuomio 19.7.2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, 48 kohta).

38 Tältä osin on merkityksetöntä se, onko jäsenvaltion alueella sijaitseva liike, joka kuuluu yhtiölle, jonka kotipaikka on unionin ulkopuolella, oikeushenkilö vai ei (ks. vastaavasti tuomio 15.12.2011, Voogsgeerd, C-384/10, EU:C:2011:842, 54 kohta). Näin ollen kolmansien on voitava luottaa päätoimipaikan jatkeena toimivan liikkeen antamaan vaikutelmaan (ks. vastaavasti tuomio 9.12.1987, SAR Schotte, 218/86, EU:C:1987:536, 15 kohta).

39 Se seikka, että siihen jäsenvaltioon, jonka tuomioistuinten käsiteltäväksi asia on saatettu, sijoittautunut yhtiö on unionin ulkopuolelle sijoittautuneen yhtiön alatytäryhtiö eikä sen suoraan omistama tytäryhtiö, on niin ikään vailla merkitystä, mikäli tämän tuomion 37 kohdassa mainitut edellytykset täyttyvät.

40 Asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta ei pääsääntöisesti myöskään ole merkityksellistä se, onko näin määritetty liike osallistunut väitettyyn loukkaukseen vai ei. On nimittäin niin, että tällainen edellytys, josta ei ole säädetty asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohdassa, ei olisi yhdenmukainen tämän tuomion 34 kohdassa mainitun liikkeen käsitteen laajan tulkinnan kanssa.

41 Edellä esitetyn perusteella on kysymykseen vastattava, että asetuksen N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että oikeudellisesti itsenäinen, jäsenvaltioon sijoittautunut yhtiö, joka on sellaisen emoyhtiön alatytäryhtiö, jolla ei ole kotipaikkaa unionissa, on tässä säännöksessä tarkoitettu tämän emoyhtiön liike, jos tämä alatytäryhtiö on liiketoimintakeskus, jolla on sijaintijäsenvaltiossaan tosiasiallinen ja pysyvä toimipaikka, josta harjoitetaan liiketoimintaa, ja joka esiintyy pysyvästi ulospäin kyseisen emoyhtiön jatkeena.

Oikeudenkäyntikulut

42 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Euroopan unionin tavaramerkistä 26.2.2009 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009 97 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että oikeudellisesti itsenäinen, jäsenvaltioon sijoittautunut yhtiö, joka on sellaisen emoyhtiön alatytäryhtiö, jolla ei ole kotipaikkaa Euroopan unionissa, on tässä säännöksessä tarkoitettu tämän emoyhtiön liike, jos tämä alatytäryhtiö on liiketoimintakeskus, jolla on sijaintijäsenvaltiossaan tosiasiallinen ja pysyvä toimipaikka, josta harjoitetaan liiketoimintaa, ja joka esiintyy pysyvästi ulospäin kyseisen emoyhtiön jatkeena.

Allekirjoitukset